

Edvards Vulfs

Bagātais un nabagais

Miniātūra

Personas:

Bagātais puika. Nabagais puika.

Pirmais gērbies varen švītīgi, otrs — trūcīgi. Bagātajam galvā ādas cepurīte un rokās silti cimdi, nabagajam ap kaklu aptīts plāns lakatiņš, kājās — cauri zābaki.

Nabagais drāžas no labās puses un uzskrien bagātajam virsū.

Bagātais: Na, nu!... (Satver nabago.) Vai tu traks!...

Nabagais igni: Laid!...

Bagātais: Ak, tas blandoņa!... Ko tu grūsties!... (Tura viņu cieti.)

Nabagais: Laid tak!... (Jau lūdzoši.) Nu laid!...

Bagātais: Nu, kad tu lūdzies!... Es esmu labs zēns, — ej vien!... (Palaiž viņu.)

Nabagais grib iet.

Bagātais: Vadzi, pagaidi bišķi!...

Nabagais strupi: Ko tu gribi?...

Bagātais: Pagaidi bišķi... Patrieksimies... Klausies, — tu laikam esi nabags?...

Nabagais errīgi: Nu, un tad?...

Bagātais: Tāds... pavisam — pavisam nabags?...

Nabagais lepni: Jā, es esmu pavisam nabags!... Nu, un tad?...

B a g ā t a i s: Es esmu labs zēns, — es tev gribu palīdzēt. Mans tēvs arvien saka, ka nabagiem vajagot palīdzēt. Es jau to labprāt darītu, bet — es nezinu, kas tādiem nabaga zēniem trūkst.

N a b a g a i s pielaidīgi: Jā, — nabags jau es esmu... Visā Aizupes ielā es esmu tas nabagākais!...

B a g ā t a i s: Hm... Saki, vai tev ir nauda, ko?...

N a b a g a i s: O, jā, — man ir drusku naudas... Es tikko pārdevu visus avīžu numurus, tik viens pats pāri palika... Nu man ir rublis divdesmit kapeikas... Un četrdesmit kapeikas tīras peļņas!...

B a g ā t a i s: Bet man ir tikai trīsdesmit kapeikas. Tik daudz es dabonu ikreiz, kad izeju no mājas, lai man arvien būtu nauda klāt. Ja man iet garām ubags, es tad nekad nekā nedodu, jo tad man pašam tak nekā nepalīktu. Un tomēr — katram nabaga zēnam, kurus es līdz šim esmu saticis, ir vairāk naudas klāt, nekā man. Tā tad nabadzība nepastāv naudā. Klausies, es tev jautāšu, bet tu man atbildi. Jā?

N a b a g a i s: Nu, — manis pēc!...

B a g ā t a i s: Saki, vai tev ir nikna pamāte?

N a b a g a i s: Nē, pamātes man nav. Man tikai ir divas mātes. Viena īstā māte un otra — tāpat.

B a g ā t a i s: Kas tas ir — tāpat?

N a b a g a i s: Ak, nu!... Tāpat!... Kad es saku „tāpat“, tad ar' ir „tāpat“. Viņas abas dzīvo pie mums.

B a g ā t a i s: Tā tad — gādāts par tevi tiek.

N a b a g a i s: Gādāts?... Nu, tiek!...

B a g ā t a i s: Nu, un — ēst tev dod?...

N a b a g a i s: Dod. Tikai zināms, ne gaļu... un sviestu... un kafiju, bet maizīti ar kartupeļu smāgi...

B a g ā t a i s: Ko tu saki?... Tev nav no rītiem jādzert kafija!... Un tu vari neēst to trekno... to cūkas gaļu!... Brr... man šermuļi iet caur kauliem, kad es to iedomāju.. (Žēlīgi.) Man viņi liek ēst un ēst... un dzert kafiju... un pienu... Viņi saka, ka man esot nez' kāda tur slimība... Bet es nemaz negribu gaļu ēst!... Klausies, vadzi, — vai tev ir līdz tā maize... ar to... ar to...

N a b a g a i s: Smāgi!...

B a g ā t a i s: Nu, jā, — ar to smāgi!... Es redzu, ka ir!... Tur, kabatā... tur!...

N a b a g a i s: Zināms, ka ir. Kad es izgāju no mājas ar avižu paku, istā māte iedeva man nuciņu līdza. Bet tev jau nu gan es nedošu, — tu gaļas ēdājs!...

B a g ā t a i s: Cik tev labi!... Ak, tu, tētīt, — cik tev labi!... Un tad — stāsta, ka nabaga bērni trīcot un drebot aiz aukstuma. Vai tev tagad ir auksti?...

N a b a g a i s: Nē. Man ir ap kaklu vecmātes lakats.

B a g ā t a i s: Bet man ir tāds nolādēts moderns krāģis un vējš pūš rīklē iekšā.

N a b a g a i s: Ūjā, — kā tad vējš var pūst rīklē iekšā?

B a g ā t a i s: Nu, tā, — vienkārši: pūš tik iekšā. Vai tad tu nezini? Tev tak arī ir rīkle. Vai tad tu nezini, kas tas ir, — rīkle? Tas, lūk, ir tas akmens, kas cilvēkam kaklā, pašā priekšā! Paraugi savu kaklu un tu redzēsi, ka pašā priekšā ir akmens. Jeb vai arī dzelzs gabals... Es nezinu, — ar vārdu sakot, kaut kas ciets. Tā ir rīkle. Un tur pūš vējš iekšā. Un tas ir dikti nepatīkami. Bet tev — kas tev — tev jau nepūš — tev ir lakats. Un tagad es redzu, ka jums, nabagiem, nemaz neklājas tik slikti. Mums, bagātājiem, iet daudz grūtāk. — Piemēram, saki, vai tu bieži slimo?...

N a b a g a i s purina galvu: Mmmm... Man nav vaļas slimot...

B a g ā t a i s: Bet man katru mēnesi jāiet pie daktera. Aizvakar es ar' biju. Un dakters paņēma tādu trūbiņu un telefonierēja man pie krūtīm un pie vēdera.

N a b a g a i s: Hahaha!... Viņš tev telefonierēja pie vēdera!...

B a g ā t a i s: Tas nemaz nav tik smieklīgi!... Un kad tante Līza, kuŗa man bija līdza pie daktera, nāca ar mani uz māju, viņa arvien nopūtās un teica: „Ak, tu, — nabaga zēns!...” Zini, tantei Līzai ir tādi jocīgi zobī, —

viņa pa nakti tos ņem no mutes laukā un liek glāzē. Vai pie jums tantes arī tura par nakti zobus glāzē?...

N a b a g a i s: smiedamies purina galvu: Nē, tā pie mums nav. Vienreiz vecais...

B a g ā t a i s: Kāds vecais?...

N a b a g a i s: Nu, mans tēvs... Vienreiz vecais, ka krāva otrai mātei, tā viņai priekšzobi izskrēja laukā un viņa tos uzmeta uz krāsns.

B a g ā t a i s: To es nesaprotu. Un brāļi, māsas — tev ir?...

N a b a g a i s: Nē, tāda zorte nav.

B a g ā t a i s: Man gan ir — māsa. Un tai ir brūt-gans. Un tas lūr.

N a b a g a i s: Uz ko tad viņš lūr.

B a g ā t a i s: Uz māsas pūra naudu. Tā paps sa-cīja... Bet — klausies — varbūt, ka tā nabadzība stāv... bībeles stāstos?...

N a b a g a i s: Kā tā?...

B a g ā t a i s: Vai tev ir bībeles stāsti?

N a b a g a i s: Jā.

B a g ā t a i s: Kad?...

N a b a g a i s: Otrdienās un piektdienās no pieciem līdz deviņiem.

B a g ā t a i s: Nu, taisni tai pašā laikā, kad man. Tā tad tev ir tā pati ticība, kas man. Ja tev būtu cita ticība, tad tev būtu bībeles stāsti trešdienās un sestdienās no pulksten 9 līdz 10, bet ja tu būtu žīds, tad tev nepavisam nebūtu bībeles stāsti un tev nebūtu jādod labdiena mācītā-jam Bielefeldam. Hahaha!...

N a b a g a i s: Ko tu smeijies?!

B a g ā t a i s: Tāpēc, ka es domāju, ka visi nabaga zēni ir žīdu ticības. Ai, ai, ai!... Tagad es zinu, — nu-dien!... Kad tu saslimsti, vai tev liek gulēt gultā?...

N a b a g a i s: Nē.

B a g ā t a i s: Kādēļ, — nē?...

N a b a g a i s: Tādēļ, ka man nemaz n a v gultas.

B a g ā t a i s: Kur tad tu guli?...

N a b a g a i s: Istabas kaktā ir vilnas deķis un uz viņa vēl viens saplīsis deķis un vēl viens, un tad — vēl viens. Tā nav gulta, bet tāds... tāds pārklis!...

B a g ā t a i s: Pārklis?... cik labi!... Pārklis, pārklis, pārklis!...

N a b a g a i s: Nu, jā, — pārklis!...

B a g ā t a i s: Un tev ir atļauts tur gulēt! Mēs ar brālēnu tik vienreiz tā gribējām izdarīt un lūdzām ma-miņu, lai atļauj mums uz grīdas gulēt, bet viņa neatlāva. Un tad, vienreiz, kad tēvs un māte bija teātrī, mēs iztai-sījām tādu pārkli no lakatiem un gulējām viņā līdz pulk-sten desmitiem. Bet kad viņi pārnāca mājās, viņi mūs sodīja un iedzina gultā.

N a b a g a i s: Viņi jums sita?...

B a g ā t a i s: Pie mums nesit.

N a b a g a i s: Ko tad viņi darīja?...

B a g ā t a i s: Mums katram simts reizes bij burt-nīcā jānoraksta teikums: „Rātņiem bērniem jāguļ gultā.“

N a b a g a i s: Bet tas nemaz nav riktīgi.

B a g ā t a i s: Vai tad tevi tā nesoda?

N a b a g a i s: Nē. Man tēvs dod vienreiz pa kaklu un tad es varu iet sēlēties.

B a g ā t a i s: Redzi nu, cik viegli. Saki, vai tevi ar' laiž astē stāvēt?...

N a b a g a i s: Nu, zināms. Kas tad stāvēs, ja ne es.

B a g ā t a i s: Ak tu, tētīt! Kad tak es reiz dabūtu astē stāvēt!... Nu, bet tagad es iešu mājās. Es te pilnīgi veltīgi ar tevi izrunājos. Te tā kā tā nekā nedabūju zināt. Kā tad es tev varu palīdzēt, kad man iet daudz sliktāki, nekā tev. Es darītu visu, lai tikai paliktu nabags. (Ar mirdzošām acīm.) Tas laikam ir lielisks štuks, — naba-gam būt!...

N a b a g a i s: Ko tu te sarunā!

B a g ā t a i s skaudīgi: Un ko tu tagad darīsi?

N a b a g a i s: Vazāšos pa ielu!

B a g ā t a i s gandrīz raudošā balsī: O!.. O!... Cik tev labi!...

N a b a g a i s: Nu, tad uz redzēšanos!

B a g ā t a i s: Uz redzēšanos!

N a b a g a i s sadūšojas un ieogrūž viņam duņķu sānos: Ak, tu, — memmes dēliņš!... Vai tu gribi redzēt, kā es vienā peļķē lēkšu!... (Aizskrien saukdams.) J—jā!

B a g ā t a i s: Nu, lūk!... (Raudošī.) Nu, lūk!... Pat peļķē viņš var lēkt... un astē stāvēt... un šimpēties, cik uziet!... Nu, lūk!... ((Raudādams lēni aiziet.))

P r i e k š k a r s